

Vedtatt høringsuttalelse fra Odda Kjemiske Arbeiderforening, Avdeling 61 av Industri Energi vedrørende høring av melding med forslag til bygging av kraftverk og flomtunell i Opo.

Odda Kjemiske Arbeiderforening (Avdeling 61) er stiftet den 5. mars 1929 og organiserer lærlinger, operatører, fagoperatører, samt noen teknikere og stabspersonell ved industribedrifter i Odda, der det alt vesentlige av disse, er medarbeidere ansatt ved Boliden Odda AS.. Fagforeningen har p.t. totalt 444 medlemmer, hvorav 272 er aktive. Disse fordeler seg som medarbeidere ansatt ved følgende bedrifter: Boliden Odda AS, Noralf AS og Odda Plast AS. Dette gjør Avdeling 61 til den største fagforeningen i privat sektor i Hardanger.

Zinkverket kom i drift på sin nåværende lokasjon den 2. mai 1929. Driften av fabrikken fra dens oppstart og frem til midten av 1960-tallet medførte massiv forurensning av indre del av Sjørfjorden. Industriavfallet fra produksjonen ble dumpet i og ved fjorden, som datidens aksepterte ordning for avfallhåndtering. I tillegg til utslippene fra Det norske Zinkkompani A/S (bedriftens navn fra 1924 til 1976) ble også utslipp fra Odda Smelteverk A/S og Det norske Nitridaksjeselskap A/S i Tyssedal tilført vannmassene.

Utover på 1960-tallet ble man i stigende grad klar over at miljøsituasjonen i Sjørfjorden utviklet seg i en helt uholdbar retning, og at dette på sikt både ville representere en betydelig helsefare og true arbeidsplasser og videre utvikling av hjørnesteinsbedriftene i Odda. Med andre ord, en trussel mot lokalsamfunnet som sådan.

Det er nettopp Avdeling 61 som tar de første initiativer til å sette fokus på forurensningen og at noe må gjøres. Fagforeningen får etter hvert full støtte fra de andre industrifagforeningene i Odda, Avdeling 5 ved Odda Smelteverk A/S og Avdeling 44 ved Det norske Nitridaksjeselskap A/S. Parallelt pågår det dialog med fabrikkledelsen ved Det norske Zinkkompani A/S om at også den må sette fokus på forurensningsproblemene. Denne dialogen fører frem, og høsten 1969 avholdes det en historisk pressekonferanse der fabrikkledelsen inviterer til et bredt samarbeid. Daværende administrerende direktør Kjell B. Røed uttalte følgende:

«Bedriften er aktivt interessert i å støtte og medvirke til, og innenfor rimelige grenser betale for ethvert fornuftig anlagt forskningsprogram som de lokale autoriteter måtte ta initiativ til for å sikre at Odda-området luft- og sjøsituasjon ikke blir utsatt for uforsvarlige belastninger.»

Fra da av har samarbeidet mellom fagbevegelsen og bedriftsledelsene om å løse forurensningsutfordringene i Sjørfjorden stadig blitt styrket og utviklet, og har etter hvert også inkludert nasjonale myndigheter. Miljøsituasjonen i Sjørfjorden er dramatisk forbedret siden den gang. Et avgjørende bidrag til dette er løsningen Boliden Odda AS i 30 år har benyttet, om deponering av industriavfallet i fjellhaller. Et nødvendig og kostbart, men enestående tiltak for bedring av miljøsituasjonen i Sjørfjorden.

Med dette som bakgrunn er det en særlig årvåkenhet i den daglige driften om å unngå et hvert ureglementert utslipp, og å forstyrre gamle forurensninger. Dersom man ikke har full kontroll på dette vil det være ytterst alvorlig. Få faktorer, om noen, vil mer kunne true våre arbeidsplasser og

bedriftens videre utvikling. Dersom reaktivering av forurensete bunnsedimenter inntreffer vil dette representere en trussel mot våre arbeidsplasser og bedriftens videre utvikling!

Da Opo-vassdraget gikk over sine bredder høsten 2014 berørte det et helt lokalsamfunn, og i særdeleshet Avdeling 61. To av våre medlemmer ble direkte berørt på den alvorligste måten, de mistet sine hjem i flommen. Avdeling 61 er derfor glad for at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) så raskt igangsatte omfattende flomsikringsarbeider i elveleiet. Det er på det rene at de ventete økte nedbørmengdene som vil komme som følge av klimaendringene nødvendiggjør flomsikringstiltak i vassdraget, men det forutsettes uttrykkelig fra vår side at et hvert tiltak her ikke bringer noen ny usikkerhet om forverret forurensningssituasjon i Sjøfjorden.

Gitt faktumet med vår zinkproduksjon i vannkanten i «postkort-Hardanger» og Odda-industriens krevende forurensningshistorie, vil Avdeling 61 avvise et hvert flomforebyggende tiltak som ikke så godt som garanterer null økt risiko for reaktivering av forurensete bunnsedimenter.

Det foreligger etter Avdeling 61 sitt syn tre hovedalternativer til flomsikring i Opo-vassdraget

- 1) Flomlukealternativet.
- 2) Flomtunnel med kraftverk alternativ øst.
- 3) Flomtunnel med kraftverk alternativ vest.

Avdeling 61 beklager sterkt at flomlukealternativet ikke er sendt på høring sammen med konsesjonssøknaden til SKL slik som opprinnelig forutsatt, og dermed ikke kan vurderes i denne sammenhengen. Avdeling 61 vil ta forbehold om dette i konklusjonene denne høringsuttalelsen, og vil komme tilbake med egen uttalelse.

Konklusjon:

Odda Kjemiske Arbeiderforening vil sterkt fraråde at det gis konsesjon for omsøkt flomsikringstunnel med tilhørende kraftverk, beskrevet som «Alternativ Vest». Hovedbegrunnelsen for dette ligger i usikkerhet om forurensete bunnsedimenter i indre deler av Sjøfjorden kan reaktiveres som følge av deponering av steinmasser og etablering av en større og ny vannstrøm i indre havnebaseng.

I denne sammenheng vises det til Fagrapport 8, figur 7-1, 7-2 og 7-4. Disse skal illustrere påvirkningsevnen utløpsvannet fra flomtunnelen har på de øvrige vannmassene. Det legges til grunn full kapasitetsutnyttelse på 500m³ i sekundet. I følge fagrapporten vil avløpstunnelens ferskvann bevege seg bortover vannflaten, hvilende oppe på det tyngre saltvannet som ligger nedover mot sjøbunnen. Som følge av at ferskvann er lettere en saltvann, vil det dermed ikke bli skapt energi nede i vannmassene som kan føre til reaktivering av forurensete bunnsedimenter.

Avdeling 61 mener denne forutsetningen strider mot de faktiske forhold. Tilsiget av ferskvann i indre deler av Sjøfjorden er omfattende, og saltholdigheten i sjøvannet er følgelig lav. Dette sannsynliggjør at ferskvannets flyteeffekt oppe på saltvannet er sterkt redusert, og dermed er faren stor for at nedadgående energi skapes i vannmassene som igjen kan reaktivere forurensete bunnsedimenter.

Videre pekes det på kommentarene som fremkommer vedrørende beregningene som ligger til grunn for figurene 7-1, 7-2 og 7-4, slik de fremkommer på fagrapportens side 41:

Det gjøres oppmerksom på at disse vurderingene er basert på modellberegninger gjennomført av Norconsult (2017). Slike beregninger har en del forutsetninger som ligger til grunn, som gir større eller mindre svakheter og usikkerheter. I tillegg er det usikkerheter knyttet til påvirkninger av vind, vinddrevet strøm, tidevannsstrøm og vannet fra utløpet av Opo, som ikke er tatt med i beregningene.

Her tas det med andre ord en rekke forbehold om analysemetodikkens presisjon og nøyaktighet. Avdeling 61 mener at det er behov for at landet fremste fagmiljø på feltet, Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA) vurderer faren for reaktivering av gamle bunnsedimenter ved etablering av vanntunnelen i Alternativ Vest, og vi ber NVE treffe nødvendige tiltak for at dette skjer.

Avdeling 61 avventer høringen om flomlukealternativet, og vil også i anledning det avgi sitt høringssvar som må ses i sammenheng med dette høringssvaret som er avgitt i forhold til prosjektet som SKL har konsesjonssøkt hos myndighetene.

Denne høringsuttalelsen er enstemmig vedtatt av et medlemsmøte i Odda Kjemiske Arbeiderforening den 15. februar 2018.

Eitrheimsneset, den 15. februar 2018

Odda Kjemiske Arbeiderforening

Gard Folkvord

leder